

Χρονιά Ε'. ΚΕΡΚΥΡΑ 1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1925. *Αριθ. 5.

ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΗ ΑΘΟΛΟΓΙΑ

ΒΙΜΗΝΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΠΟΙΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α. Μ. Σύρρου — 'Από τήν 'Υπέκτρον τοῦ Εὐριπίδου.	Κατίνας Γ. Παπᾶ. «Ἡ Φιλοσοφία τῆς Τέχνης στήν Ἑλλάδα.» Ἡ. Taine. Κριτική ἀνάλυση.
Ιω. Α. Γκίκα. Εὐλιβογένεια καί γυναικα. Διήγημα.	Jean Moreas — Μεταφρ. Ν. Λευθεριώτη.
'Αλεξ. Πάλλη. Τοῦ Ψυχάρη. — Ἐπίγραμμα.	Κωστή Παλαμά. Τρεῖς γάτες. — Ποίημα.
Κ. Θεοτόκη. Ὁ δοῦλος τοῦ Παράσιου. (Ἀπό τίς ἀνέκδοτες ἀντιφεγγίδες.)	Εἰρ. Α. Δεντρινού. Ἀπό τὸ παράθυρο. Διήγημα.
Θ. Μ. Σοφιέτο.	Κλαύδιου Μαρκί.α. Ἐνα παλιὸ παρα- μῦθι. — Ποίημα.
'Αγλαίας Παπᾶ — Κατίνα Παπᾶ — Σκίτσο.	

ΚΕΡΚΥΡΑ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ Σ. ΛΑΝΤΖΑ

γλυκὰ ἢ φλογέρα, τῶν Μουσῶν
 ἢ πρόθυμη ὑπηρείρα·
 τραγούδια ἀχοῦν μελωδικὰ
 γιὰ τὸ χρυσὸ τᾶρνι
 καὶ τοῦ Θυέσιη τῶνομα·
 τὴν ποθητὴ γυναικα
 τ Ἄτρεα τᾶδεροφοῦ τον αὐτὸς
 πλανεύει καὶ μ' αὐτὴ
 κρουφὰ πλαγιάζει, καὶ τᾶρνι
 τῆς παίρνει ἔτσι καὶ βγαίνει
 σιὴν ἀγορὰ καὶ κράζει πῶς
 σιὸ σπῖτι του κρατεῖ
 τᾶρνι τὸ σιρεφιοκέρατο
 μὲ τὸ χρυσὸ μαλλί.

Μὰ τότ' ὁ Δίας ἄλλαξε [Στροφὴ β'.]
 μ' ὀργὴ τοὺς λαμπροὺς δρόμους
 τῶν ἄστρων καὶ τοῦ Ἥλιου τὸ φῶς
 καὶ τῆς λευκῆς Αὐγῆς
 τὸ πρόσωπο· τὴν πύρινη
 φλόγα σιὴ Δύση σπρώχνει
 κἔμάζεψε πρὸς τὸ βοριά
 τὰ νέφη τῆς βροχῆς·
 καὶ τ Ἄμμωνα οἱ κατάξερρες
 καὶ δροσοστερεμένες
 μὲς σιὴ Διβύα ἐρμοτοπιῆς
 μαραίνονται κι αὐτές,
 γιὰ τὴν πῦρ δὲν τοὺς ἔστειλεν
 ὁ Δίας καλὲς βροχές.

Κι ἄκόμα λέγουν— ἂν κ' ἐγὼ [Ἀντ. στροφὴ β'.]
 πολὺ δὲν τὸ πιστεύω —
 πῶς ἀπὸ τὴν ὑπέρομετρη
 ἀνθρώπινη ἀδικία
 καὶ τοῦ Ἥλιου τὸ χρυσάχιδο
 καὶ φλογισμένο ἅμαξι
 γιὰ τιμωρία τῶν θνητῶν
 ἔλλαξε δρόμο πιά.—

Οἱ φοβεροὶ μῦθοι ὀδηγοῦν
 πρὸς τῶν θεῶν τὸ σέβας.
 Μὰ ἐσὺ πῶχεις τοὺς δυὸ ἀδερφοὺς
 σιὸν κόσμον ξακουστοὺς
 ἐσοκότωσης τὸν ἄντρα σου
 ξεχνώντας τοὺς θεοὺς.

(Στίχ. 859—909)

ΧΟΡΟΣ

Σὰν ἐλαφάκι χόρευε [Στροφή]
 καὶ πήδησ' ὡς τὸν οὐρανό,
 καλὴ μου Ἥλέκτρα, ὀλόχαρη·
 κι ὁ ἀδερφός σου κέρδησε,
 σιὴ νίκη πού κατάφερε,
 στεφάνι ἀκόμ' ἀνώτερο
 κι ἀπὸ τ' Ὀλυμπιόνικο.
 Ἐλα τραγούδησε μ' ἐμὲ
 τραγούδι θριαμβευτικὸ
 μὲς σιὸ δικό μου τὸ χορό.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἦ φῶς, ὦ λάμψη τοῦ τειράλογου τοῦ ἡλιοῦ,
 ὦ γῆς καὶ νύχτα μαύρη, πού ἐθωροῦσα πρῖν,
 τώρα πού ἐχάθη τοῦ πατέρα μου ὁ φονιάς
 τὰ μάτια καὶ τὸ βλέμμα μου εἶν' ἐλεύτερα.
 Μ' ὅσα στολίδια βρίσκονται σιὸ σπῖτι μου
 θὰ στεφανώσω τώρα, ἀγαπημένες μου,
 τὴν κεφαλὴ τοῦ νικηφόρου μου ἀδεροφοῦ.

ΧΟΡΟΣ

Γιὰ φέρε τὰ στολίδια ἐσὺ [Ἀντιστροφή]
 γιὰ τᾶδεροφοῦ τὴν κεφαλὴ,

μὰ κι ὁ χορός θὰ πάη ἐμπρός,
 ποῦναι σιές Μοῦσες ποθεινός·
 θὰ θροναστοῦν σιὴ χώρ' αὐτὴν
 οἱ βασιλιᾶδες μας οἱ πρῖν,
 ποὺ δίκια σκότωσαν αὐτοὺς
 τοὺς ἄδικους καὶ τοὺς κακοὺς.
 Μὲς σιὴ χαρὰ λοιπὸν ἐμπρός,
 ἄχος φλογέρας καὶ χορός.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καλόνικέ μου Ὁρέστη, γιὲ τοῦ νικητῆ
 τῆς Τροίας δέξου σιὰ μαλλιά σου ἀνάδεσμος
 Ποὺ σπύ σου γυρνᾷς ὄχι ἀπὸ τρέξιμο
 σ' ἀνώφελον ἀγῶνα μὲς σιὸ σιάδιον,
 ἀλλ' ἀφοῦ ἐχίρὸν ἐσκότισες, τὸν Αἴγιστον,
 αὐτὸν ποὺ τὸν πατέρα μας ἐχάλασε.
 Κέσού, παραβοηθὲ Πυλάδη, ἀνάθρεμμα
 σεμινοῦ γονιοῦ, σιεφάνι ἀπὸ τὸ χέρι μου
 δέξου· κέσὸν σὸν τοῦτον ἀγωνίστηκες·
 καὶ πάντα εὐτυχοσμένοι γὰ μοῦ φαίνεσθε.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἡλέκτρα, αὐτῆς τῆς νίκης ἀρχηγός γὰ πῆς
 πρῶτα τοὺς θεοὺς, κατόπι ἐπαίτεσε κέμέ,
 τῶν θεῶν τὸν ὑπηρέτη καὶ τῆς τύχης μας.
 Γιατὶ ἤρθα σὸν ἐσκότισα τὸν Αἴγιστο
 μ' ἔργα κι ὄχι μὲ λόγια· καὶ γι' ἀπόδειξη
 σοῦ φέρνω τὸ κορμί του, κεῖτε σιὰ θεριά
 δός το γιὰ νὰ τὰρπάξουν, εἴτε μπῆξε το
 σ' ἓνα παλούκι κι ἄφρησέ το γὰ τὸ φᾶν
 τοῦ αἰθέρα τὰ παδιά, τὰ ὄρνια, γιὰτ' αὐτὸς
 ποῦ ἦταν ἀφέντης πρῖν, τῶρα ἔτσι δούλος σου.

ΔΗΜ. Μ. ΣΑΡΡΟΣ

ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΑ

— Καὶ γὼ σοὺ ξαναλέω, κύρ Μανώλη μου, πὼς εἶναι μυστη-
 ρίων μυστηριώδῃ γυναῖκα!

— Ἔτσι πάντα μιλᾶν οἱ ἀνύπαντροι, καημένε Κώστα!

— Αὐτοὶ ποὺ ξέρουν ὀρθῶς τὴν Εὔα καλύτερ' ἀπὸ σὰς τοὺς παν-
 τρεμμένους!

— Τὴν ξέρετε, ναί, καλύτερὰ μας ποὺ νὰ ξεραθῆτε!

— Μὴ θυμῶνεις, ἀδελφέ, καὶ δὲν σὲ σκότωσα!

— Μὲ παρασκώτισες ἔμως μὲ τὴν ἀκατανόητη ἐπιμονή σου νὰ
 θαρρῆς πὼς ἐγὼ, ποὺ ζῶ τόσα χρόνια μέρα - νύχτα μὲ τὴ Χαρίκλειά
 μου κ' ἔχω καὶ παιδιὰ μαζί της, τὴν γνωρίζω - αὐτὸ μᾶς ἔλειπε! —
 λιγώτερο ἀπὸ σένα!

— Καὶ πρῶτα - πρῶτα δὲν ὠμίλησα διόλου, Μανώλη, ξεχωριστὰ
 γιὰ τὴ Χαρίκλειά σου, ἀλλὰ γιὰ κάθε γυναῖκα...

— Ὅχι Γιάννης, μὰ Γιαννάκις!

— Πάλαι θυμῶνεις, βλέπα! Φῶς φανερὸ λοιπὸν πὼς δὲν γνωρίζεις
 διόλου, μὰ διόλου τὲς γυναῖκες — καὶ δὲν σ' ἀδικῶ γι' αὐτό, Μα-
 νώλη μου, γιὰτὶ ξέρω πόσην ἀγάπη τυρπὴ τρέφεις — καὶ τῆς ἀξίζει
 βέβαια! στὴ Χαρίκλειά σου! Ἀκριβῶς ἔμως γι' αὐτὸ εἶσαι ὁ λιγώ-
 τερο κατὰλληλος νὰ μιλήσ γιὰ τὲς ἄλλες γυναῖκες τοῦλάχιστο!

— Δὲν εἶσαι στὰ καλά σου, Χριστιανέ μου! Γιατὶ δὲν εἶμαι κα-
 τὰλληλος;

— Γιατὶ δὲν εἶς' ἐλεύθερος!

— Πάλαι τὰ ἴδια!

— Εἶσαι σκλάβος θέλω νὰ πῶ τῆς γυναῖκας σου!

— Ἐγὼ σκλάβος! Τρελλάθηκες; Ἔτσι, Κώστα, στενὸς φίλος
 τοῦ σπιτιοῦ μου καὶ ξέρεις πολὺ καλά — ἔπως συχνὰ σοῦ τὸ λέω —
 ὅτι ποτὲ δὲν ἔδειξα, τῆς Χαρίκλειάς μου πὼς τὴν λατρεύω, ὅτι ὅλο
 τῆς κάνω τὸ σοβαρό, ὅτι τρέμει κι ἔταν ἀκούη μονάχα τὴ φωνή μου!

— Υποκρίνεσαι λοιπόν στη γυναίκα σου!

— Ή! έμεις, βλέπεις, οί παντρεμμένοι, άρ'ού δέν ξέρουμε διόλου τί πράμα είναι οί Εύες, κάνουμε τάχα τούς σοβαρούς μαζί τους για να θαρρούν πώς τές γνωρίζουμε πέρα και πέρα! Μέν πείραξε όμως ο λόγος σου, δέν σου τό κρύβω, πώς υποκρίνομαι στη Χαρίκλειά μου, κι άν δέν ήσουν στενός φίλος μου από μικρό παιδί, δέν θάχαμε και καλά ξεμπερδέματα σήμερα...

— Νά τόξερα πώς θά σέ λυπούτα τόσο, Μανώλη μου, θά σου λέγα πώς μονάχα έμεις, οί άνύπαντροι, δέν ξέρουμε τί θά πη γυναίκα. Άς αλλάξουμε λοιπόν, άδελφέ, όμιλία — και πάμε να τραβήξουμε μιá μαστίχα!

Και άλλαξαν πραγματικώς όμιλία και τράβηξαν όχι μία, όπως έπρότεινε ο Κώστας, άλλα πολλές μαστίχες, όπως επίμονα τό 'θέλε ο κύρ Μανώλης. Όταν τέλος αποχωρίστηκαν, ο σύζυγος της Χαρίκλειας, μ' έλη την καλοκαρδούνη από τό πιστό, όσο πλησίαζε σπίτι του, τόσο πιο κακοκαρδισμένος γινότανε: «Αυτός να υποκρίνεται στη Χαρίκλειά του! Υποκρισία λοιπόν είναι, άδελφέ, ν' αγαπάς βαθεία τή γυναίκα σου και να μη της τό λές ποτέ! Τό μασκαρεά τον Κώστα! Μήπως τάχα ήθελε να μās πη πώς, άν έδειγμα πέρα και πέρα τή λατρεία μου στη Χαρίκλειά μου, θάπαυε αυτή να μ' αγαπά; Ποιος; ή γυναίκα μου, τό τρυφερώτερο και τιμιώτερο και άθωότερο πλάσμα του κόσμου, αυτή που είναι τόσο ξετρελαμένη για τον άντρα της, που όλο μου λέει: «Μανώλη μου, γιατί νάσαι πάντα σοβαρός μαζί μου; γιατί έγω να σε λατρεύω τόσο, και σύ, από τούς γάμους μας κ' έδώθε ούτε μιá φορά να μη μου πής με την καρδιά σου πώς μ' αγαπάς; Άχ! να ξερα τουλάχιστο πώς μου κρύβεις την αγάπη σου χωρίς να τό θέλεις, έτσι, γιατί τέτοια είναι ή φύσι σου ή — ξέρω και γώ πάλαι! — γιατί δέν θέλεις να μου τό πής! Άχ! άς άκουα, Μανώλη μου, τρυφερά από τό στόμα σου πώς μ' αγαπάς — και θά τρελλαινόμουνα τότες από τή χαρά μου!» Κ' έν φ' άκους κάθε μέρα τέτοια τρυφερά και γεμάτα ειλικρίνεια λόγια από τή γυναίκα σου,

ναρχετ' έπειτα να σου κοπανάη αυτός ο Κώστας πώς είναι μυστηρίων μυστήριο έλες οί Εύες του κόσμου — κ' ή Χαρίκλειά μου μαζί βέβαια! — πώς είμαι ο λιγώτερο κατάλληλος να μιλω γι' αυτές και, στο τέλος της γραφής, πώς υποκρίνομαι κι ελα στη γυναίκα μου και δέν ξέρω διόλου τό χαραγτήρα της! Παλιάνθρωπε! Έγω υποκριτής στη Χαρίκλειά μου! Τώρα γώ θά σου δείξω!

Και τώρα λοιπόν ο κύρ Μανώλης μας, καλόκαρδος πάλαι και γεμάτος από ένθουσιασμούς κ' έξαιρετικήν παραφοράν λατρείας για τό τρυφερό του ήμισυ, μόλις εμπήκε σπίτι του, δέν εκράτησε την σοβαρότητά του, όπως έκανε, αυτός ξέρει γιατί, συνήθως, όταν αντίκρυζε τή γυναίκα του, αλλά ώρμησε κατά πάνω της, την αγάλιασε με περιπάθεια, την έσφιγγε δυνατά, την καταριλούσε και της ψιθύριζε: «Χαρίκλειά μου, ψυχή μου, σ' αγαπώ, σε λατρεύω, πεθαίνω για σένα! Άκουε πώς χτυπά θερμά ή καρδούλα μου για σένα, φώς μου! κοίτα τά χείλη μου πώς τρεμουλιάζουν διψασμένα για ένα φιλάκι σου, ψυχή μου!...»

Κάτι περίεργον όμως συνέβηκε τότε. Η Χαρίκλειά του δηλαδή τόσο παραξενεύτηκε, φαίνεται, και πόσο τάχασε από την πρωτοφανή, την πρωτάκουστη αυτή στάσι του Μανώλη της, ώστε για πρώτη φορά, ή καημένη, από τούς γάμους της άργισε να συλλογίζεται πώς ο άντρας της, τόσα χρόνια στεφανωμένος μαζί της, ήταν απλούστατα ένας μεγάλος υποκριτής που της έκανε τάχα τό σοβαρό χωρίς να είναι διόλου — και τέτοιαν άντρα, μωρέ μάτια μου, δέν άξιζε βέβαια πιά να τον λογαριάζη ή Χαρίκλειά του αντίξιον της αγάπης της! Όχι του πρέπεται τώρα πιά να τον σιχαίνεται — τον υποκριτή!

Κέρκυρα 2 Ιουλίου 1925.

ΙΩ. Α. ΓΚΙΚΑΣ

ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ

Βροντούν, ακουστε, οί ουρανοί,
Βροντη νεχρους που σηκώνει
Αντιλαλοι είναι απ' τη φωνη
Του Ψυχαρη, παιδια, σα θυμώνει.

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

Ο ΔΟΥΛΟΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΣΙΟΥ

Α'.

Ἄφου τὴν Ἑλλάδα ὑπόταξεν ὁ Μακεδόνας, ἐχτιμῶντας τὴν τέχνη τοῦ Παράσιου ποῦ τὸ περίφημο στοίχημα εἶχε κερδίσει καὶ πρῶτος στὴν Ἑλλάδα εἶχε δειχτεῖ καὶ νομοθέτης τῆς τέχνης — τὴν εἰκόνα του τοῦχε διορίσει.

Κι' ὁ ζωγράφος γυμνὸν τὸν εἶχε παραστήσει καὶ καθαλλάρη, κ' εἶχε θαμάσει ὁ Φίλιππος κι' ὁ κόσμος· ἦταν θεὸς ἐκεῖνος ποῦ ἀνέβαινε τᾶσπρο βαρβάτο ἄλογο, καὶ τάλογο ἦταν ζωντανὸ στὴν τέλεια του ὤμορφάδα. Τὴν ἀξέτιμωτην εἰκόνα ὁ βασιλέας γιὰ χριστῆ εἶχε πλερώσει καὶ μὲ χαρίσματα πολλὰ καὶ μὲ τιμὲς μεγάλες τὸν εἶχε ἀνταμείψει, κι' ἀπὸ τὴν Ὀλυμπο, ποῦχε ὑποτάξει καὶ καταστρέψει, ἕνα Θράκα δούλο τοῦχε χαρίσει, ποῦταν σὰ γιγάντας. Λιοντάρι τῆς Θράκης εἶχε τὸ αἷμα τοῦ ἀγρίου στὲς φλέβες του, ἄνθρωπος ἀπὸ ἄλλον πηλὸ, ἕμοιος μὲ κείνους ὅπου πρῶτοι τὴ γῆς κατοικοῦσαν. Μεγάλος, μὲ χήτη μαύρη γιὰ μαλλιά, μὲ κορμὶ ἀγαλματένιο.

Β'.

Καὶ γιὰ τὴν Ἑρῆσο, πατριῶν του, εἶχε ζωγραφίσει ἕνα δεσμώτη Προμηθεά.

Ὁ πολυπάθος Τιτᾶνας φορτωμένος σίδερα ἦτον δεμένος ἀπὸ μιὰν ἄσκιμη πέτρα, τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια κερρωμένα στὸ φοβερὸ βράχο, κρεββῆτι πόνου, μὲς τὴν ἀπαίσια φυλακὴ τῆς ἄγριας φύσης τοῦ Καυκάσου, τὰ στήθια τρυπημένα πέρα πέρα μ' ἕνα σιδερένιο παλοῦκι.

Τὸ βάθος ἦταν ὁ οὐρανός, ἕνας ἀφύσικος οὐρανὸς σὰ μαῦρο αἷμα ἀνάμεσα σταῦταχτα βουνά, ποῦ σὰ θυμωμένοι γίγαντες στήθολῆ τ' οὐρανοῦ κοκκινάδα — σημεῖο τῆς ὀργῆς τοῦ Δία, ποῦ τὴ φύση ἀναστάτωσε — τίς ἄκρες τους σηκῶνταν, κ' ἦταν κι' ἐκεῖνες καὶ κόκκινες καὶ μαῦρες.

Ἄπὸ τὰ δεξιὰ ἕνας σταχτῆς μεγάλος ἀγιοῦπας — τόσο μεγάλος

ποῦ στὴ γῆς δὲ βρίσκειται παρόμοιος — ὠμοῦσε, καὶ τὸ κεφάλι του στοῦ Προμηθεά τὰ στήθια κρατοῦσε κρουθημένο. Οἱ μεγάλες φτεροῦγες φαινόνταν ἀπὸ τὴν πληγὴ νὰ βγαίνουν καὶ μὲ τὸ γιγάντιο πουλὶ τοῦ σκληροῦ Δία ἄγγελο ἔκανε ἕνα κορμί. Κ' ἦταν ὠμορφος ὁ βασανισμένος θεός, ἀχνός, ἄσπρος, σὰ φωτεινός, ἀπάνου στὴ μαύρη πέτρα, μὲ τὰ μαῦρα του γένεια, μὲ τὴ μεγάλη του χήτη μὲ τὴ φοβερὴ πληγὴ στὰ στήθια ποῦ ἔσταζε ἄκοπα αἷμα ἀπάνω στὸν ἀπάτητο γκρεμό. Ἄπὸ τ' ὀρθάνοιχτο στόμα ποῦ φώναζε, κόκκινος ἀφρός στὸ μάγουλό του ἔτρεχε, ἀπελπισία γιὰ τὰ αἰώνια βάσανα, καὶ πόνος τὸ λυωμένο πρόσωπό του.

Πριεμένα τὰ κρατερά του μούσκουλα, τὲς τεντωμένες καθίνες πολεμοῦσαν νὰ τσακίσουν καὶ δύναμη ἔκανε νὰ διπλωθεῖ, λησμονῶντας γιὰ τὴ στιγμή τὸ φοβερὸ παλοῦκι, ποῦ τρυποῦσε τὰ ματωμένα στήθια.

Ὁ ἀγιοῦπας ἀνελέητα κατὰτρωγε τοῦ Τιτᾶνα τὰ σκότια, ἐνῶ ἀπάνου στὸ κρέας τ' ἀπελπισμένου φαινότανε ἡ λάχτιση, τὸ δεινὸ τρεμουλιὸ τῆς αἰώνιας ἀτέλειωτης ἀγωνίας.

Γ'.

Μὲ ἡ μορφή κεινοῦ τοῦ Προμηθεά ἔμοιαζε στὴν ὑπερφυσικὴ τῆς ὀμορφάδα τοῦ σκλάβου τοῦ Θράκα. Ἦτιον ἀφτὸς ὁ ἴδιος, κεινοῦ ὁ πόνος, κεινοῦ τὸ αἷμα, κεινοῦ τὰ σκότια.

Τὸν εἶχε στήσει καὶ δέσει ὁ ζωγράφος, ὅπως ὁ Ἑρμῆς καὶ ὁ Ἡφαιστος τὸν Προμηθεά, μὲ τὰ στήθια ψηλά.

Ἐνας ἄλλος δούλος τὴν κοιλιὰ τοῦχε ἀνοίξει, καὶ στὴ φοβερὴ πληγὴ ἕνα σίδερο ἀνελέητα εἶχε μπάσει χωρὶς ν' ἀφοκράζεται τὲς ἄγριες φωνὲς τοῦ βασανισμένου, ποῦ αἱματωμένες ἐβγαίναν ἀπὸ τ' ὀρθάνοιχτό του στόμα καὶ τὰ σκότια τοῦσφιγγε καὶ τοῦ χαλοῦσε.

Καὶ στὴν ἀπελπισία τοῦ δύσκολου θανάτου τὸ κορμὶ τοῦ δύστυχου μὲ ἀνήκουστη δύναμη μοναχό του στραγγουλιζότου, κι' ἔτρεμε, ὁ πόνος τὸν ἐκυρίευε, καὶ τὸ πρόσωπό του σὲ ἡμίθεου ἔμοιαζε, ὅπως κ' ἡ τύχη του σ' ἐκείνη τοῦ Τιτᾶνα.

Στὸ μαρτύριο τοῦ ὠραίου δούλου ἀντίγραφε ὁ ζωγράφος τοῦ κα-

τάδικου Θεοῦ τῆ λαχτάρα, τὴν κίτρινην ὄψιν ποῦλεγε τὸν ἀνυπό-
φερτον πόνο κι' ἀπὸ τὸ σῶμα τ' ἀγαλματένιο ποῦ φριχτὰ ἐτιναζό-
τουν, καθὼς τὸ σίδερο τοῦ ἄλλεθε τὰ σκότια καὶ θανάσιμα τὸν ἔ-
σφιγγε — κι' ἄκουε τὴ σπαραχτικὴ φωνὴ τ' ἀπελπισμένου, ποῦ δὲν
ἐμπόρουσε ἀκόμα νὰ πεθάνει.

Κ' ἡ φρίκη ποῦ αἰσθανότουν ὁ περίφημος τεχνίτης μὲ τὰ χρώματα
ἔρρεε ἀπάνου στὴν εἰκόνα. Μὰ τὴ μορφή τοῦ δούλου ἀθάνατη κατά-
στησε, σὰ νάχε λάβει τὴ δύναμη τοῦ Δία, γιὰ ν' ἀποθανάτισει ἐκεῖ-
νον ὁποῦ σκότωνε, ἀλλάζοντάς του στὰ μαρτύρια τὴν πρόσκαιρη
ζωὴ τῆς γῆς μὲ τὴν ἀθανασία στὴν Τέχνη.

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

Σ. τ. Σ.) Τὸ ἐπεισόδιο ἀναφέρεται ἀπὸ τὸ Σενέκα. (Contru i 10.) Εἶναι ὅμως μῦθος,
ἐπειδὴ ὁ Παράσιος ζοῦσε στὴν ἐποχὴ τοῦ Περικλέη σύγχρονος τοῦ Ζεῦξη καὶ τοῦ Φειδία,
ἐνῶ ὁ Φίλιππος δὲν ἐπῆρε τὴν Ὀλυμποὶ παρὰ τὸ 311 πρὶν Χριστοῦ.

Σ Ο Ν Ε Τ Τ Ο

Καὶ στῶν παθῶν ἀντίδρομα τὴ μοῖρα,
Καὶ στοῦ καιροῦ τὸ ρέμμα ἐσὲ νὰ φτάσῃ
Κάθε μου στοχασμὸς ὀρμᾶ· καὶ γύρα
Ροδόφυλλα πετοῦν σ' ἀνάερα δάση.

Πλανεύτρα παιγνιδίζει ἐρώτων σπεῖρα,
Κ' εἶν' ὁμορφιά καὶ φῶς τριγύρω ἢ πλάση
Κελαϊδισμοὶ στὰ κλαδιὰ καὶ στ' ἄνθη μῦρα·
Μὰ σαυτὰ ποιά ψυχὴ ν' ἀναγαλλιάσῃ;

Πιὸ γλυκό, ταπεινὸ κι' ὄνειρομένο
Τὸ μυστικὸ ποῦ στὴν καρδιά μου ἀράζει
Τὸν κόσμον ὄλο κλεῖ μέσα δεμένο.

Τὴν κοινὴ τὴ χαρὰ σκλάβα ὑποτάζει·
Πλάθει γύρω σιγὴ, κ' ἐντὸς μου ὑψώνει
Τὴ γλυκειὰ θύμησή σου, ὦ κόρη, μόνη.

Θ. Μ.

Ἡ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ἘΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, Η. ΤΑΙΝΕ

(ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ)

Ἡ κριτικὴ μέθοδος τοῦ Taine

Γιὰ νὰ καταλάβουμε τὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ τέχνη ἔπως καὶ κάθε ἄλλη τέχνη, πρέπει νὰ μελετήσουμε τοὺς μεγάλους τεχνίτες, μὰ οἱ μεγάλοι τεχνίτες δὲν εἶναι μέσα ἰσὴ φύσει, εἶπε ὁ Σπινόζα, σὰν ἓνα κράτος μέσα σὲ κράτος· μὰ σὰν ἓνα μέρος μέσα σ' ἓνα σύνολο· πρέπει λοιπὸν νὰ ἐξετάσουμε αὐτὸ τὸ σύνολο, τὴ φυλὴ καὶ νὰ τὴ μελετήσουμε μέσα ἰσὸ φυσικὸ καὶ κοινωνικὸ περιβάλλον της νὰ ἐξετάσουμε ὕστερα τὰ ἔθνη της, τὰ ἔθιμά της, τὴν ἐποχὴ καὶ τότε θὰ φτάσουμε ἰσὸ συμπέρασμα, πῶς τέτοια φυλὴ, σὲ τέτοια χώρα, σ' αὐτὴ τὴν ἐποχὴ καὶ μὲ τέτοιους θεσμοὺς δὲν μποροῦσε παρὰ τέτοιους καλλιτέχνες καὶ τέτοια τέχνη νὰ γεννηθῇ.

Κι' ἔπως ὁ 19^{ος} αἰῶνας ἐγέννησε τὴ μουσικὴν, ὁ 18^{ος} ἰσὴ Γαλλία τὴν τραγωδίαν. ὁ μεσαιῶνας τὴν ἀρχιτεκτονικὴν, ὁ ἀρχαῖος ἐλληνικὸς κόσμος ἐγέννησε τὴ γλυπτικὴν.

Γιαυτὴν λοιπὸν θὰ μιλήσῃ ὁ Taine· καὶ τὸ βιβλίον του ἢ «Φιλοσοφία τῆς Τέχνης ἰσὴν Ἑλλάδα» δὲν εἶναι παρὰ μιά σειρά μαθημάτων, πού ἔκαμε σὰν καθηγητὴς τῆς αἰσθητικῆς ἰσὴ σχολῇ τῶν Καλῶν Τεχνῶν ἰσὸ Παρίσι στὰ 1864.

Ἡ Γλυπτικὴ ὅμως δὲν μᾶς σώζεται παρὰ σὲ ἐρείπια.

Καὶ ἂν ὁ Taine ἦταν ἀρχαιολόγος δὲν εἶχε παρὰ νὰ μελετήσῃ μὲ ἐπιμέλεια μέσα ἰσὰ μουσεῖα ὅλα αὐτὰ τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας γλυπτικῆς, νὰ τὰ περιγράψῃ μὲ λεπτομέρεια, νὰ προσδιορίσῃ τὴν ἐποχὴ τους, τοὺς διαστάσεις τους, τὴν τεχνολογία τους καὶ νὰ μᾶς προσφέρῃ ἔτσι μιά σειρά ἀπὸ τέλεια ἀρχαιολογικὰ μαθήματα. Μὰ ὁ

ΚΑΤΙΝΑ Γ. ΠΑΠΑ

Σκίτσο Ἀγλαΐας Παπᾶ

* Ἡ μελέτη αὐτὴ γράφηκε γιὰ τὸ Φιλοσοφικὸ Φροντιστήριον τοῦ κ. Γληνοῦ καὶ διαβάστηκε ἰσὴν «Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία» ἰσὴς 4 τοῦ Μάρτη τοῦ 1925.

Taine ήτανε καλλιτέχνης και τὰ μουσεια, του ήκαναν φρίκη με τὰ συντριμμένα αγάλματα· του θύμιζαν μιὰ πεδιάδα στρωμένη, ύστερα από μάχη, κορμιά ακρωτηριασμένα.

Άφησε λοιπόν τὰ ερείπια νὰ ήσυχάζουν μέσα 'στοις νεκροθήκες τους, 'στὰ κρύα μουσεια και έβυθισε τήν ψυχήν του και τὸ νοῦ του 'στὸν άρχαιο έλληνικό κόσμο, που τὰ έπλασε, και με τή δυνατή και ώραια φαντασία του τὸν έζωντάνεψε.

Και παράξενο διαβάζοντας τὸ βιβλίο του δίχως νὰ βρεθήτε σέ λεπτομερειακές περιγραφές αγαλμάτων· σχεδόν δίχως νάπαντήσετε πουθενά τὰ θλιβερά απομεινάρια μιᾶς μεγάλης παληᾶς τέχνης· βλέπετε μπροστά 'στὰ μάτια σας νὰ συναρμολογιῶνται σιγά-σιγά, τὰ παληά συντριμμένα έργα σὰ με μαγεία, νὰ στέκονται 'στὰ πόδια τους και νὰ στήνωνται γερά άπάνω 'στὰ βάθρα τους.

Και μέλο που αυτή ή μέθοδο του Taine «φυλή-περιβάλλον - Έποχή» έχει τὰ τρωτά της, προκειμένου νὰ εφαρμοσθῆ σέ έποχή και σέ πρόσωπα τόσο απομακρυσμένα από μᾶς, δέν μπορούμε νὰ ποῦμε πὼς βλάπτει, τουλάχιστον χτυπητά.

Κι αν κάποιος έχει τὸ δικαίωμα νὰ παραπονεθῆ αὐτὸς δέν θά είμαι στε βέβαια εμεῖς, που έκερδίσαμε ένα ώρατο βιβλίο, αλλά οί άρχαιοι τεχνίτες που τήν ατομικότητά τους τούς τήν εξαφανίζει μέσα 'στὰ γενικά γνωρίσματα τῆς φυλῆς.

Κι' αν ὁ Φειδίας, ὁ Πραξιτέλης, ὁ Σκόπας μπορούσαν νὰ φωνάζουν μέσα από τούς τάφους τους! «μᾶς εκμηδένισε τὸ εγὼ μας!» θά φώναζαν.

* * *
Άρχίζει λοιπόν από τή φυλή. Και ξεκινώντας έτσι από τὰ πιο γενικά και απλά φτάνει 'στὰ πιο μερικά και στὰ πιο σύνθετα σύνφωνα με τὸ φιλοσοφικό σύστημα του Comte, που ακολουθεῖ και που εφαρμόζονταν στις φυσικές επιστήμες.

Κι' αυτή είναι ή περίφημη μέθοδο που στάθηκε άφορμή νὰ γίνουν τόσες σφοδρές συζητήσεις και απόχτησε τόσους θερμούς οπαδούς μα

και άλλους τόσους και περισσότερους αντίπαλους, ὥπου σήμερα νὰ μὴ κεται πιά στὰ πόδια της.

Όμως αν έπεσε ή μέθοδο, οί μελέτες μένουν και διαβάζονται πάντα με τήν ίδια δυνατή ευχαρίστηση και το εξαιρετικό ενδιαφέρον, που δείχνει πὼς τὸ σύστημα δέν είναι «τὸ πᾶν» και πὼς εταν ὁ καλλιτέχνης είναι καλός είτε έχει σύστημα είτε δέν έχει, είτε τὸ σύστημά του είναι καλό, είτε κακό, αὐτὸς μένει πάντα καλός. Βέβαια εἶνε μεγάλη εύκολία ή μέθοδο και για τούς παιδαγωγούς είναι· ίσως πολὺ χρειασθῆ - έτσι λένε τουλάχιστον οί ίδιοι - μα στοὺς καλλιτέχνες τέτοια καλούπια δέ χρειάζονται, και αν έγω κάτι νὰ κατηγορήσω 'στὸν Taine δέν είναι αὐτὸ που του κατηγορήσαν οί άλλοι· εἶτι ή μέθοδο που μεταχειρίστηκε ήτανε σφαλτῆ· αλλά τὸ εἶτι μεταχειρίστηκε μέθοδο.

Όπτε παραδέχομαι πὼς υπάρχει μέθοδο «ὡδοτή» για νὰ κρίνουμε τήν τέχνη· Και ὅποιος μεταχειρίζεται σύστημα σέ ζητήματα καλλιτεχνικά, μαιζει πολὺ με τὸν Προκρούστη και τὸ σιδερένιο κρεβάτι του.

Πολλές φορές αναγκάζεται κιούτος νὰ στρεβλώνη ή νὰ παραμορφώνη τὰ πράγματα για νὰ χωρέσουν 'στὸ σύστημα του.

* *

Σύμφωνα με τὸν Taine ὁ Φειδίας είναι προϊόν τῆς ελληνικής φυλῆς τῆς ελληνικής γῆς και ζει 'στὸ περιβάλλον τὸ κοινωνικό και πολιτικό του πέμπτου π. χ. αἰώνα 'στὴν Ἀθήνα.

Όλα αὐτὰ μᾶς δίνουν μιὰ τέλεια εἰκόνα του Φειδία σὰν Ἕλληνα τῆς έποχῆς του ἑου αἰώνα 'στὴν Ἀθήνα, δέν μᾶς εἰρηρὸν όμως καθόλου τήν ιδιότητα του σὰν μεγάλου καλλιτέχνη· γιατί ὁ Φειδίας έγινε μεγάλος καλλιτέχνης και δέν έγινε τέτοιος και ὁ καθένας Ἀθηναῖος άρου κιούτος ήτανε προϊόν τῆς ίδιας φυλῆς, τῆς ίδιας έποχῆς, 'στὸ ίδιο περιβάλλον;

Θά πῆ πὼς ή προσωπικότητα του Φειδία ήτανε διαφορετικῆ και αὐτῆ δέν προέρχεται μονάχα από τούς πάρα πάνω βρους, αλλά και

από πολλούς άλλους ιδιαίτερους, που αυτή η μέθοδος δεν τους λογαριάζει καθόλου και που είναι ακριβώς εκείνοι που μορρώνουν την ατομικότητα.

Γιαυτό ένα από τα τρωτά της κριτικής μεθόδου του Taine που βρίσκει ο Faguet («*Politiques et Moralistes du dix-neuvième siècle*») είναι πως μάς παρουσιάζει την ψυχολογία των λαών προσαρμοσμένη στην ψυχολογία του ατόμου.

Η άλλη θεία είναι πως οι δύο αυτές ψυχολογίες έχουν πολλά τα κοινά. Ο Freud τουλάχιστον, στο βιβλίο του «*Psychologie Collective et analyse du moi*» λέει καθαρά πως υπάρχουν μεγάλες αναλογίες ανάμεσα στο άτομο και στους έμοιους του και πως ο «άλλος» παίζει τόσο μεγάλο ρόλο στη διαμόρφωση της ζωής του ατόμου, που η ατομική ψυχολογία από μια της αποψη είναι και κοινωνική.

Αυτό το ώρισε πιο σύντομα και ο Ψυχάρης λέγοντας στη «Ζωή κι' αγάπη στην μονοξία» πως το «έγω δίχως το έσθ νόημα κανένα δεν έχει.» Και ο Taine εφαρμόζοντας την ομαδική ψυχολογία στο άτομο, δεν έκαμε άλλο παρά νάντιστρέψη τα πέρα πάνω. Και απ' αυτή την αποψη δεν είχε άδικο.

Από την άλλη όμως το άτομο δεν έχει μονάχα τα κοινά γνωρίσματα της φυλής του, αλλά και μερικά ιδιαίτερα, δικά του και είναι αυτά που το χαρακτηρίζουν τέτοιο ή τέτοιο. Το να ζωγραφίσης λοιπόν έναν άνθρωπο οποιονδήποτε με τα γενικά χαρακτηριστικά της φυλής τους είναι ακριβώς σαν να μη τον ζωγραφίσης καθόλου· και εδώ έχει δίκιο ο Faguet.

Γιαυτό γενικά η μέθοδος του Taine «*Race milieu - moment*» θεωρείται μάλλον εξωτερική και ελοι οι επικριταί του συμφωνούν πως είναι πολύ καλή, όταν πρόκειται να κριθῆ γενικά ή τέχνη ενός λαού, αλλά παρουσιάζει πολλές ελλείψεις, όταν πρόκειται να εννοήσουμε ένα μόνο τεχνίτη.

Και στο βιβλίο του ή «*Φιλοσοφία της Τέχνης στην Ελλάδα,*»

εξετάζει την τέχνη γενικά και τα ελαττώματα της μεθόδου δε ρεζιόνονται, όμως δεν παύουν να υπάρχουν. Η ελληνική τέχνη παρουσιάζεται απρόσωπη εκεί μέσα και σαν δημιουργήματα του ελληνικού λαού· μα οι λαοί δε δημιουργούν· δημιουργοί είναι τα άτομα και άτομα μέσα στο βιβλίο του Taine δεν υπάρχουν.

Κι' όταν σκεφθούμε πως έκρινε έτσι μια εποχή, που γενικά μπορούμε να τη χαρακτηρίσουμε σαν την εποχή που βασιλεύει το άτομο αντίθετα προς τη σημερινή, που όλη ή σημασία πέφτει στην ομάδα, τότε το λάθος του Taine το βρίσκουμε μεγαλύτερο.

Θαυμαστής της κριτικής μεθόδου του Taine σε μάς στάθηκε ο Ραϊδής, που κρίνοντας κάποιο δραματικό άγωνα στον Παρνασσό στις 17 Μαρτίου στα 1877, διακήρυξε πως στην Ελλάδα δεν υπάρχει ποίηση, γιατί δεν υπάρχει ποιητικό περιβάλλον.

«Βλέπομεν, λέει, ότι πανταχού και πάντοτε οι ποιηταί ουδέν άλλο υπήρξαν ή κάτοπτρα πιστώσ αντανακλώντα τα αισθήματα των συγχρόνων.»

Και όμως ούτε «πανταχού» ούτε «πάντοτε» βλέπουμε τους μεγάλους ποιητάς νάντανακλούν τα αισθήματα των συγχρόνων τους αλλά τα δικά τους και τόσο έντονώτερα μάλιστα, όσο μεγαλύτεροι είναι. Βέβαια για να σχηματιστούν και αυτά συντελεί πολύ το περιβάλλον μα όχι μονάχα αυτό.

Οι ιδέες αυτές του Ραϊδή στηρίζονται απάνω στο αξίωμα του Taine πως «η λογοτεχνία είναι ή έκφραση της κοινωνιάς» μα αυτό είναι πολύ άμφισβητήσιμο και ο Faguet το ζητινάζει καλά. Η κατώτερη λογοτεχνία, λέει, ή επιφυλλιδιογραφία, τα λαϊκά περιοδικά κ.λ.π. ναί αντανακλούν το πνεύμα της εποχής τους μα ή μεγάλη λογοτεχνία όχι! Αυτή η μέθοδος φέρνει σε χρονολογικές πλάνες. Οι μεγάλοι συγγραφείς είναι οι «*promoteurs*» σκέπτονται καινούρια πράγματα, σκέπτονται, τι θα σκεφθῆ ή μάζα ύστερα από ένα αιώνα.

Οι μεγάλοι συγγραφείς είναι σύγχρονοι του μέλλοντος.

I. ΦΥΛΗ

Μιλώντας για τέχνη στην Ελλάδα, λέει ο Taine έννοημε μονάχα τή γλυπτική, γιατί ή ζωγραφική δέ σφίζεται παρά σέ όλίγα άγγεία και 'στοις τοιχογραφίες τής Πομποίας.

Δυστυχώς όμως και στή γλυπτική όπως και σέ κάθε τι άλλο ή αρχαιότητα δέ μās σώζεται παρά σέ ερείπια. Και παρ' όλες τοίς σημαντικές, βαθιές και άληθινά δημιουργικές μελέτες τών αρχαιολόγων, τά χάσματα είναι τόσο μεγάλα για νά έννοήσουμε τήν αρχαία τέχνη 'στό χαρακτήρα της, 'στή εξέλιξη της, 'στή βαθμικία της ανάπτυξης, πού πε σότερο από κάθε άλλη φορά, για νά καταλάβουμε τό έργο είμαστε υποχρεωμένοι νά εξετάσουμε τό λαό, πού τό δημιούργησε, τά ήθη πού τό υπέβηλαν, τό περιβάλλον, πού τό έγέννησε.

Κάθε λαός δέχεται τή σφραγίδα τής χώρας του και ή σφραγίδα αυτή είναι τόσο δυνατώρερη, όσο πιά απόλιτιστος ήτανε ο λαός τήν ώρα πού εγκαταστάθηκε σαυτή τή χώρα.

Οι Έλληνες άν δέν ήτανε άγριοι, γιατί είχανε κάποια στοιχεία πολιτισμού, όμως ήταν ακόμα βάρβαροι, όταν πρωτόρθαν' στή χώρα τους γιαυτό και ή επίδραση στάθηκε μεγάλη.

Μιά τριγωνική χερσόνησο, μ' ένα κομπολόι όλόγυρά της από νησιά ξαπλωμένα γοητευτικά σέ γαλάζια νερό, πού καθρεπτίζουνε ένα ξάστερο, γελαστό ούρανό είναι ή πατρίδα πού ανάθρεψε τόν έξυπνότερο λαό τού κόσμου.

Ούτε κρύα βαρειά, πού άποναρκώνουν τή σκέψη, ούτε ζέστες πού χαλαρώνουν τή θέληση, ούτε εμίγλες, και σκοτεινίες, πού θολώνουν τοίς ιδέες και φέρνουν μάταια όνειροπολήματα.

Φύση γερή, ξάστερη και γλυκειά έκαμε τοίς ψυχές φαιδρές και γαλήνιες και τό πνεύμα ζωηρό και πρόθυμο για κάθε διανοητική εργασία.

Τό έδαφος πλούσιο σέ βουνά με άγρια βλάστηση μά φτωχό σέ παχειά χωράφια δέν είναι εύφορο και ή χώρα έχει πάντα σύντροφο

της τή φτώχεια, όπως λέει και ο 'Ηρόδοτος: Γι' αυτό οι άνθρωποι δουλεύουν πολύ και τρώνε λίγο. Κι' έτσι γίνονται ένεργητικοί, δραστήριοι, όλιγαρκείς' χορταίνουν με τό τίποτα. 'Ολάκερη οικογένεια χορταίνει με τό φαί, πού χρειάζεται ένας μονάχα Άγγλος χωρικός. Κ' όσο λιγοστεύουν οι φυσικές άπαιτήσεις τόσο αυξάνουν οι διανοητικές. 'Η θάλασσα πάλι τους κάνει τολμηρούς, εύκίνητους, ριψοκίνδυνους, Ταξιδεύουν 'στήν Αίγυπτο, 'στήν Άφρική, 'στήν Άσία, πλουτίζουν σέ χρήμα και σέ γνώσεις και ξαναγουρίζουν 'στών τόπο τους.

Και σέ όλες τοίς εποχές από τόν καιρό τού 'Ομήρου ίσαμε σήμερα ή ίδια έξαιρετική εύφυία χαρακτηρίζει τοίς Έλληνες, πού «άν δέν έχουνε πιά τήν παλιά δόξα, όπως λέει ο About όμως είναι και μένουν πάντα ο έξυπνότερος λαός τής οικουμένης, επιτίθειοι σέ κάθε δουλειά, ζωηροί, έξυπνοι προκόβουν σέ ό,τι και άν καταπιαστούν' οι έμποροι μιλούν πέντε και έξη γλώσσες.»

'Ο 'Οδυσσεύς ο ικανώτατος και πανουργότατος, πού ποτέ 'στη ζωή του δέ βρέθηκε σέ δύσκολη θέση, πού τόσους τρόπους έφευρίσκει κάθε φορά για νά ξεγελάση τοίς αντίπαλούς του σέ τρόπο, πού νά κινήση τό θαυμασμό και τής 'Αθηνάς, ο 'Οδυσσεύς ύψώνεται σά σύμβολο τής 'Ελληνικής φυλής και σαν ο αντιπροσωπευτικός της τύπος σέ όλες τοίς εποχές.

Κι' όπως είναι μικρή, τίποτα πάρα πολύ μεγάλο δέ χωράει μετά σ'αυτήν, τά βουνά της, τά δάση της, οι ποταμοί της είναι όλα μέτρια και κανονικά. 'Η καθαριότητα τής ατμόσφαιρας δείχνει τά άντικείμενα ζωηρότερα, τά φέρνει πιά κοντά και τό μάτι τά έπεξεργάζεται ίσαμε τοίς πιά μικρές τους λεπτομέρειες.

Και τέτοιες ζωηρές και ξεκαθαρισμένες εικόνες έχοντας διαρκώς μπροστά 'στά μάτια τους οι Έλληνες δέν μπορεί παρά νά σχηματίζουν και έννοιες σαφείς και ώρισμένες. Δέν άνέχονται τίποτα άφηρημένο.

Γιαυτό και ή τέχνη τους όπως και κάθε τους δημιουργήμα είναι θετικό, καθαρό, ώρισμένο.

Σαυτό βοηθάει καὶ ἡ πολιτικὴ τους διοργάνωση.

Κάθε πόλη εἶναι καὶ κράτος, πού τὰ σύνορά του τὰ βλέπουν εἶναι οἱ πολῖτες ἀπὸ τῆ μιᾶ ἀκρῆ ἴσαμε τὴν ἄλλη· οἱ πολῖτες εἶνε μεταξύ τους γνωστοί, δὲν ὑπάρχει τίποτα ἀγνωστο ἴσὸν τόπο τους ἢ ἀρηρημένο.

Ἡ ἰδέα τῆς πατρίδας εἶναι κιαυτὴ περιορισμένη καὶ δὲν ξεπερνᾷ τὰ τεῖχη τῆς πόλεως. Ἡ ἠθικὴ πατρίδα συμπίπτει μὲ τὴ φυσικὴ, Πατρίδα εἶναι τὸ ἄστυ.

Οἱ μεγαλύτεροι φιλόσοφοι ὁ Πλάτων, ὁ Ἀριστοτέλης περιορίζουν τὸ ἄστυ σὲ κοινωνία ἀπὸ ὃ ἢ 10 χιλιάδες ἀστών. Εἴκοσι χιλιάδες ἀνθρώπους ἔχει ἡ Ἀθήνα καὶ περισσότεροι δὲ χρειάζονται γιατί μονάχα σύγχυση φέρνουν. Μιᾶ ἀκρόπολη γεμάτη ναοὺς, ἱερῆ ἀπὸ τὰ ὄστα τῶν ἡρώων πού τὴν ἔχτισαν κι' ἀπὸ τοῖς εἰκόνες τῶν θεῶν πού τὴν προστατεύουν, ἀγορά, θέατρο, γυμνάσια, λίγες χιλιάδες ἀπὸ ἀνθρώπους λιτοὺς, ὠραίους, γενναίους καὶ ἐλεύθερους, πού ἀσχολοῦνται μὲ τὴ φιλοσοφία καὶ τὰ πολιτικά, ἐνῶ χιλιάδες δούλοι καλλιεργοῦν τὴ γῆ καὶ ἐργάζονται ἴστα διάφορα ἐπαγγέλματα, αὐτὸ εἶναι τὸ ἀρχαῖο ἄστυ, πού φαντάζονται θαυμάσιο ἔργο τέχνης καὶ πού μὲ περιφάνεια τὸ βλέπουν νὰ θεμελιώνεται κάτω ἀπὸ τὰ μάτια τους καὶ στίς ἀποικίες, ἀλλὰ μ' ἕλον τοῦτο ἀνίσχυρο ν' ἀνισταθῆ σὲ μιᾶ δυνατὴ σύγκρουση. Μέσα σαυτό τὸ ἄστυ αἰσθάνονταν τὸν ἑαυτὸ τους εὐτυχημένο καὶ δὲν ἐποθεῖσαν τίποτα ἄλλο. Μὲ μεγάλη δυσκολία ἀπορᾶσιζαν γιὰ πολέμους, καὶ τοῖς ναυτικὲς ἐπιδρομὲς καὶ κατακτήσεις δὲν τοῖς ἔκαμαν γιὰ νὰ πλατύνουν τὸ κράτος τους, οὔτε γιὰ νὰ ὠφεληθοῦν ἀπ' αὐτὲς ὅπως οἱ Ρωμαῖοι, ἀλλὰ μονάχα ἀπὸ ἀνάγκη ἐνέργειας καὶ ἀπὸ φαντασιοπληξία γιὰ νὰ χαίρωνται ἀκούοντας πῶς εἶναι οἱ πρῶτοι ἀνάμεσα στοὺς Ἕλληνας.

Ἐδημιούργησαν νόμους ὄχι γιὰ νὰ ὑποταχτοῦν σαυτοὺς, ἀλλὰ γιὰ νὰ τοὺς ὑποτάξουν ἴστην ἐξυπηρέτηση τοῦ ἀτόμου τους· δὲ θέλουν τίποτα ἀπάνου ἀπὸ τὸ κεφάλι τους, οὔτε τοὺς θεοὺς. Γιαυτὸ δὲν τοὺς φαντάζονται ἀσύλληπτους καὶ ἀπέραντους, καὶ οὔτε ἔχουν τὴν ἔννοια τοῦ

ἄπειρου, πού μέσα του κάθε γενεά, κάθε λαός, ὅσο μεγάλα καὶ νᾶναι δὲν εἶναι παρά ἓνα μαθηματικὸ σημεῖο. Τοὺς διαφεύγει ἡ καθολικότητα.

Τοὺς θεοὺς τοὺς φαντάζονται μὲ μορφή καὶ μὲ ἀνάγκες ἀνθρώπινες τοὺς τοποθετοῦν ἴσὸν Ὀλυμπο μέσα σὲ πλημμυρά ἀπὸ φῶς καὶ αἰώνια ξαστεριά καὶ γαλήνη ἀπ' ἄνω σὲ ὀλόχρυσους θρόνους νὰ εὐφραίνωνται μακάρια μὲ νέκταρ καὶ ἀμβροσία.

Δὲν τοὺς δημιουργοῦν ἀπὸ φόβο ὅπως οἱ Ἀνατολικοὶ λαοί, οὔτε τοὺς θέλουν γιὰ παρηγοριά, ὅπως οἱ Χριστιανοί. Τοὺς λατρεύουν μὲ θυσίες, μὲ συμπόσια, μὲ γιορτὲς μὲ ἀγῶνες, μὲ πομπές, μὲ θεατρικὲς παραστάσεις, σὰν νὰ μὴ τοὺς ἐδημιούργησαν γι' ἄλλο λόγο παρά γιὰ νᾶχουν μιᾶ ἀφορμὴ ἀκόμα γιὰ ξεφαντώματα.

Δὲν τοὺς φοβοῦνται οὔτε τοὺς σέβονται, Κι' ὅσο πὶὸ στενὴ καὶ περιορισμένη ἀντίληψη εἶχαν γιὰ τὴ πολιτεία καὶ τὴ θρησκεία τους, τόσο πὶὸ ἐλεύθερο κι' ἀνεξάρτητο αἰσθάνονταν τὸν ἑαυτὸ τους.

Ἄλλὰ σαυτὲς τοῖς πολιτειακὲς καὶ θρησκευτικὲς ἀτέλειες ἀντιστοιχοῦσαν καὶ πολλὰ πλεονεκτήματα, πού ἐμεῖς μὲ τοῖς εὐρύτατες ἀντιλήψεις μας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὰ ἔχουμε. Σήμερα ὁ πολιτισμὸς κατέστρεψε τὴν ἰσορροπία στίς φυσικὲς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου· αὕξησε μερικὲς ὑπερβολικὰ καὶ ἔκαμε ἄλλες ἀτροφικὲς· ἐθυσίασε τὴν παροῦσα ζωὴ ἴστη μέλλουσα τὸν ἄνθρωπο ἴστη θεότητα, τὸ ἄτομο ἴστο κράτος

Οἱ Ἕλληνες δὲν ἐθυσίασαν τίποτα σὲ κανένα· Καλλιέργησαν ὅλαις τοῖς φυσικὲς τους δυνάμεις σωματικὲς καὶ πνευματικὲς, ὥστε νὰ πτυχοῦν ὅλες κανονικὰ καὶ σύμμετρα. Ἐδωκαν τὴν ἴδια σημασία ἴστο σώμα τους καὶ ἴστο πνεῦμα τους. Καὶ ἔτσι μπόρεσε ὁ ἴδιος πολίτης νᾶναι ποιητὴς χωρὶς νᾶεροβατῆ, φιλόσοφος χωρὶς νὰ μαραίνεται μέσα ἴστις βιβλιοθήκες, πολιτικὸς ὁ ἴδιος χωρὶς νὰ στέλνη ἀντιπροσώπους, ἱερέας χωρὶς νὰ λυώνη ἀπὸ ἔκσταση γιὰ ἓνα θεὸ παγκόσμιο καὶ ἀόριστο· στρατιώτης καὶ ὄχι αὐτόματο, χορευτὴς καὶ τραγουδιστὴς καὶ ὄχι θεατρίνος.

Κατάλαβε ἐπὶ τέλους πῶς ἡ ζωὴ εἶναι σύντομη καὶ πῶς δὲν φο-

φα δὲν μπορεῖ νὰ τῆ ζήσῃ, ἄς τὴν περάσῃ λοιπόν, ὅσο τὸ δυνατὸ πρὸ χαρούμενα.

Ἔκαμε τὸ σῶμα του λαρρῦ, γερὸ καὶ ὠραῖο· καλλιέργητε τὸ νοῦ του καὶ στόλισε τὴ ζωὴ του μὲ ὅ,τι ὠραῖο ἢ δυνατὴ του διάνοια καὶ οἱ λεπτὲς του αἰσθήσει: μπορούσανε νὰ δημιουργήσουν.

Οἱ γιορτὲς ἦτανε ἡ κυριώτερη φροντίδα τους καὶ ἡ διασκέδαση καὶ ἡ χαρὰ ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς τους.

Δὲν ἐνθουσιάζονται μὲ τὰ πολεμικὰ φροντίζουν ὁμῶς μὲ πάθος γιὰ τὴ διοργάνωση τελετῶν καὶ τὸν καταρτισμὸ ἀπὸ χοροῦς καὶ θιάσους. Ἄλλοίμονο σὲ κείνον ποῦ θὰ πρότεινε τὰ θεωρικὰ νὰ γίνουν στρατιωτικά. Ποιὴ θανάτου τὸν ἐπερίμενε.

Στὴν ἐπιστήμη καὶ ἴσθι φιλοσοφία στάθηκαν πολὺ θεωρητικοί.

Ἀγαποῦσαν πολὺ τὴ διαλεκτικὴ καὶ ἐλάτρευαν τοὺς λεπτοὺς συλλογισμούς. Δὲν ἐζητοῦσαν τὸ ὠφέλιμο.

Ὁ Ἕλληνας δὲ φιλοσοφεῖ παρά γιὰ νὰ εὐφραίνεται τὸ λεπτό, εὐστρεφο θεωρητικὸ του πνεῦμα, καὶ ὄχι γιὰ κανένα πραχτικὸ σκοπὸ.

Δὲν ἔχει προσδιαγράψει καμμιά κατεύθυνση καὶ οὔτε ἔχει βάλει κανένα σκοπὸ ἴσθι ἔρευνά του. Γι'αυτὸ καὶ τὸ πνεῦμα του ἀπαλλαγμένο ἀπὸ ὅποιοδήποτε πλαίσιο ὠφελιμιστικὸ ἢ διδαχτικὸ, ποῦ θὰ τὸ περιώριζε καὶ θὰ τὸ στενοχωροῦσε τρέχει ἐλεύθερο πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ νοητοῦ καὶ εὐφραίνεται μόνον μὲ τὴ ζήτηση· ἀδιαφορεῖ ἂν οἱ συλλογισμοὶ του θὰ φτάσουν ἴσθι ἀλήθεια ἢ ἴσθι πλάνη καὶ ἐπιδιώκουν βέβαια νὰ φτάσουν ἴσθι ἀλήθεια, μὰ εὐφραίνονται καὶ ἴσθι τοὺς παραλογισμούς, ἐκείνο ποῦ τοὺς ἐνδιαφέρει εἶναι ὁ δρόμος ὄχι τὸ τέρμα.

«ὦ, Ἕλληνας, Ἕλληνας! εἶστε νήπια!» εἶπε πῆ Αἰγύπτιος ἱερεὺς ἴσθι Σόλωνα. Τῆ ζωὴ τῆ θεώρησαν παιγνίδι. Τίποτε δὲν ἐπῆραν ἴσθι σοβαρὰ, οὔτε θεοὺς, οὔτε κράτος, οὔτε καὶ τὴν ἀλήθεια!

Ἀκολουθεῖ.

J. MOREAS

Στὸν κἄμπο τὸν ἀπέραντο, σὴν ἀγρολιά τοῦ ἀγέρο

Στέκει πρὸ ὄριου δευτεζικό,

Κι' ἀργακινώντας τὰ κλασιὰ χαρίζε κάθε μέρα
τὸν ἴσθιο σὶόν περασιζικό.

Τὰ κουρασμένα πετεινά στοὺς κλώνους του ἴσθι οὐχόζουν,
Κόρατες ἢ κορυδαλλοί,

Τοῦ ἴσθι ἢ λειζῆνα τὸ κορμί ποῦ τὸ σφιχταγκαλιόζουν
Τοῦ δολεροῦ κισσοῦ οἱ θαλοί.

Πολλὲς φορὲς οἱ κερουνοὶ κι' εἰ ἀνέμοι λυσσασμένοι
τοῦ σπάσαν τὸν ψηλὸ κορμό·

Καὶ τῆς ἀξίνας τῆ χτυπιὰ ἀτέροχο ἀπομένει,
Γερῆτο ὑπέροχο κοῦμό.

⊕*⊕

Τὸ διάλεξα ἀπὸ ἓνα πολὺ καλὸ ἀπὸ αὐτὸ τὸ ρόδο,

Ποῦ τὸ κρατοῦσε μιὰ ξανθὴ ποῦ διόβηκε ἀπὸ ἴσθι δῶ.

Ἄπὸ τὸ πρῶτο ὄς τὸ στερνὸ τὰ φύλλα του ἓνα ἴσθι ἄμα,

Κ' εἶναι ἄγρια ἢ κοκκινάδα του μὰ καὶ μαγεῦτρα ἀντίμα.

Ἄπ' ἴσθι ἄλλα ρόδα οὔτ' ἓνα ἴσθι δὲν παραλλάζει, οὔτ' ὄσο
Διαφέρουν δυὸ λαμπρὲς σταξιὲς πρωϊνῆς δροσιᾶς, ὄσοτόσο,

Μωρέ! δὲν θὰ τὸ βρῆς ποτέ! τῆ τέχνη σου ὄση ἄς βάλεις·

Εἶναι ἢ Τελειότης μυστικὸ βοθὸ καὶ θενὰ σφύλλης.

⊕*⊕

Κισσέ, ποῦ μὲ τὸ πράσινο ἴσθι οὐκ εἰς τὰ ἐρίλια
ποῦ ἐγκρέμισε ὁ Καερός,

Κι' λιώνει στές ἀγκάλες σου μ' ἀγάπης καρδιοχτύπια
Τοῦ Πλάτανου ὁ κορμός,

Πῶς σ' ἀγαπῶ! Μὸ πρὸ πολὺ μ' ἀρέσεις ὄταν κρύβεις
καμμιά ἀρχαία πηγὴ

Κ' ἀκούς νὰ ψάλλουν τὰ νερὰ καὶ μὲ λαχτάρια σκύβεις·
Στῆς πέτρας τὴν πηγή.

ΤΡΕΙΣ ΓΑΤΕΣ

Σιὸ δρόμο πού περνοῦσα, —
 συρμένη — σὰ δαρμένη —
 γὰ βροῦ μιά γύλα
 γιὰ γὰ σωθῆ ἀπ' τὸ χτύπα
 σκληρὸ τοῦ ἀνθρώπου,
 σιὸ δρόμο πού περνοῦσα,
 μιά κοκκινοτριχούσα.

Καὶ λίγο παραέρα
 σιουὶ δρόμου τ' ἀνοιγμα, δπου
 στεροφόεγγεν ἡ ἡμέρα, —
 λευκὴ σὰν περιοιτέρα
 κι' ἀπιαστὴ κι' ἀλαφρὴ ἡ
 σὰν τ' ἄχυρο τοῦ ἀέρι,
 πειοῦσε γὰ χαρῆ
 τὸν ἔρωτα, ὅπου πέρα
 στεροφόεγγεν ἡ ἡμέρα.

Καὶ παραέρα ἀκόμα
 σιουὶ δρόμου, πού περνοῦσα,
 τ' ἀυλάκι,
 ψυχὴ μαυρομαλλοῦσα
 τοῦ θάνατου εἶχε πῆ
 τὸ φαρμάκι,
 θολόνερο εἶχε σιρῶμα
 καὶ ταγή.
 Κ' εἶτανε σὰ γὰ ζοῦσε,
 σὰ γὰ τὴν εἶχε πάρη

τοῦ ὕλνου ἢ χάρη
 ἐκεῖ πού ἀβριά λιγοῦσε
 τὸ πλαστικὸ κορμί.

Καὶ κάρωσα, σὰν κάμ
 γὰ μ' ἔσπρωχνε, στίς τρεῖς
 εἰκόνες, εἶα μάτι,
 στοχαστικὸς κριτής.

— Πέρα, κοιτὲ διαβίτη,
 σιαμάτα, ὁ ποιητής!
 Τὰ πού φτωχά, τὰ πού
 ριχτά σιὴν καταφρόνια,
 κι αὐτὰ κάποιο σκοπὸ
 θ' ἀξίζουσι μουσικὸ
 γὰ τότε λέν τ' ἀηδόνια.

Καὶ τ' εἶναι ἡ σφοδρά;
 Καὶ ὁ ἔρωτας τί γὰ ἴται
 καὶ ὁ θάνατος;

Χτυπᾶνε
 τὰ μάτια μας, καθὼς
 σιὸ δρόμο πού περνοῦσα,
 ἡ κοκκινοτριχούσα
 καὶ ὁ πόθος ὁ λευκὸς
 καὶ ἡ μαύρη. Τριπλὴ Μοῦσα,
 γιὰ γὰ ξυπνιὰ τῆ λύρα
 τοῦ κόσμου ἢ μοῖρα.

20 τοῦ Ἀπριλίη 1925

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΑΘΥΡΟ

Ναί. Δὲν τῆς κακοραίνεται καθελου ἢ σιωπῆ τοῦ βασιλεύει μετὰ
 στὶς μεγάλες, τίς πλατεῖες κάμαρες τοῦ ἀργοντικοῦ σπιτιοῦ. Ἴσως
 μάλιστα καὶ νὰ τῆς ἄρεσι. Συνεῖθισε τώρα καὶ κείνη νὰ περπατεῖ
 ἀνάλαφρα καὶ τὰ βήματά της μόλις ἀκούονται στὴ σιγαλιά τοῦ τῆ
 δυναμώνουν στὶς κάμαρες τῶν ἀρεντάδων τὰ ποχεῖα γαλιὰ καὶ αἱ
 βραεῖοι μπερντιέδες. Τὶ διαφορὰ ἀπὸ τῆ ζωῆ της στο χωριό! Ποιὸς νὰ
 τῆς τῶλεγε. Θυμάται πάντα πόσο περίεργα τῆς φάνηκαν ἔλα, ὅταν
 πρωτομπῆκε γιὰ καμαριέρα σὸ σπιτι τοῦ κόντε καὶ τῆς κοντέσσας
 Καλέρη. Μὲ τὰ λίγα της τὰ ροῦχα, δεμένα σ' ἕνα μεγάλο κόκκινο
 μυντῆλι, φάνταζε σα ζητιάνα. Ἡ κοντέσσα ἦτανε καίτημένη στὴν
 πλατεῖα της πολυθρόνα, στὴ θέση τὴν ἀγαπημένη της, κι' ὁ κόντες
 στέκονταν ὀρθὸς σιμὰ σὸ παράθυρο. Τὶ παρῶνα τοῦ τὴν κύτταξαν!
 Τὸ βλέμμα ὅμως τῆς κυρίας εἶχε καὶ τόση καλωσύνη, πού τῆς ἔδωσε
 θάρρος. Ρώτησε τὸ θεῖο της, πού τῆ συντρόφεινε, ἕνα σωρὸ πράμ-
 ματα καὶ αὐτὸς ἀποκρίνονταν - τί θάρρος πού εἶχε! - δὶγως καμμιεὶ οὐ
 σχολία.

— «Ἐργατικὴ κοπέλλα, θὰ τὴν δοκιμάσουν καὶ θὰ φχαριστη-
 θοῦν. Βέβαια κάποια πράγματα πρέπει νὰ τῆς τὰ μάθουν. Πού εἶδε
 ἀλλή φροῖ ἀργοντόσπιτο ἢ χωριατοπούλα τοῦ κάμπου!»

Σύμφωνη ἡ κυρία. Θὰ τὰ μάθει ἔλα τὸ κορίτσι, ἀρκεῖ νᾶχει θέ-
 ληση. Μὰ ὁ κύριος κουνούσε μὲ ἀμφιβολία τὸ κεφάλι.

— «Σὰ δύσκολο» ψιθύρισε, κυττάζοντάς της. Μα δὲν ἐπέμεινε.
 Τὴν κράτησαν. Κ' ἡ χωριατοπούλα τοῦ κάμπου συνεῖθισε μετὰ σὸ
 κλουβί της. Μὰ καὶ τί νὰ κάμει; Αὐτὸ ἦτανε τὸ ριζικό της. Καὶ
 πάλε καλά πού βρέθηκαν χέρια νὰ τὴν περιμαζέψουν.

Ἡ ἱστορία της ἀπὸ τίς πύθ συνεθισμένες. Ὁ νεὸς πού ἕνα πρᾶτ
 συναντάει σὸ δρόμο της καὶ τὴν γλυκοκυττάζει. Τὴν ἐπομένη τὴν
 καλημερίζει. Τὴν τρίτη μέρα τὴν ζυγώνει καὶ τῆ ρωτᾶει πού πάει —
 Στὸ ἀμπέλι — Περίεργα! Ἔχουν τὸ ἴδιο δρόμο, Αὐτὸς θὰ περάσει

από το μύλο να ιδεί αν έχουν καιρο να του αλέσουν το άλεσιμά του. Δυο κοιλιά, όχι παραπάνου. Στο δρόμο της λείει ένα σωρό πράγματα και όλα με καλωσύνη και γλυκάδα. Ποτέ δεν της μίλησαν έτσι. Και της άρεσει. Της άρεσει πολύ. Θάβηκε ο δρόμος ως το άμπέλι της νάτανε τόσο μακρύς, που να μην τελειωνε ποτέ. Μά είναι τόσο προθυμο το παλληκέρσι! Το θράδυ που θά σκολάσει, θά την περιμένει. Και το συναπάντημα από τότες γίνεται ταχτικά. Τα λόγια της αγάπης δεν άρχουν ν' ανεθούν στα χείλη τους. Τι όμορφες στιγμές! Και μία βραδιά, που το σκοτάδι τους έχει πλακώσει, σιμά στη ρευματιά, τα χέρια τους σμίγόνται, τα χείλη τους ένώνονται και όταν έχει περάσει πειά το ήδονικό το μεθύσι ή καταστροφή έχει γίνει. Περνάει ακόμα λίγος καιρός με γαρές και με προμάρες και ξεμερώνει ή φοβερή μέρα, που ο πατέρας του τάμαθε όλα κι' εξαχρωώθηκε. Ούτε να το ακούσει δε θέλει. Ο νέος δεν έχει τίποτα δικό του και δεν μπορεί να αντίσταθει στη θέληση του πατέρα του. Έπειτα δεν έχει κάμει ακόμα ούτε το στρατιωτικό. Φεύγει μίον αύγη, δίχως ούτε να τη χαιρετήσει. Κι' όμως στα σπλάχνα της μέσα σαλεύει ο καρπός της αγάπης τους, κι' έρχεται κι' ή τρυφερή ή ώρα που δεν μπορεί πια να κρυφτεί και φανερώνεται ή κατάσταση της. Ο πατέρας της σά θεριό έρμάει καταπάνου της, τη δέρνει αλύπητα και την πετάει στο δρόμο. Σ' αυτόν τόν τρόπο είνε θετικός που γλύτωσε ή τιμή του σπιτιού του. Η μάνα της δεν αντίστέκεται στο φέσιμο του άντρός της. Πέρασε όλη τη ζωή στο πλάι του σά σκιάβα, δίχως θέληση δική της, δίχως σκέψη δική της, υπάκουη στις διαταγές του.

Τή συμμαζέψε ο άδερφός της: μάνας της από έσπλαχνία. Ένα θράδυ έννοιωσε, που έρτασε ή στιγμή να γείνει μητέρα. Πονούσε δυνατά. Της είπον να μη φωνάζει και δε φώναζε. Έπειτα από πολύωρη σιωπηλή άγωνία τη σπάραξε ο υπέρτατος σπασμός της δημιουργίας και σχεδόν άμέσως άντήγγισε στο δωμάτιο μια φωνούλα αδύνακτη και κλαψιάρικη, που την έκαμε ν' αναγαλιάσει, ένφ' αίστάνθηκε σ'α σκέλια της την τρυφερή σάρκα του παιδιού της να τρεμουλιάζει. Ζή-

τησε να της το δώσουν να το φιλήσει. — «Όχι ακόμα» της είπαν. Έκλεισε για μία στιγμή κουρασμένη τα μάτια, μά όταν τα ξανάνοιξε το παιδί της της το είχαν πάρει. Στή γεμάτη άγωνία έρώτησή της της άποκρίθηκαν.

— «Νά βροστάξουμε το μούλο στο σπίτι! Μυαλό που τώχεις. Μά αν δεν ήσουν άνέμουαλη, θάσουν καλήτερα».

Και της εξήγησαν, πώς το μικράκι της είχε πάρει το δρόμο της χώρας για το μεγάλο σπίτι. Τότες έκλαψε. Έκλαψε δυνατά και πολύ. Το παιδί της να της πάρουν; Μά θά δούλευε και θά το ανάσταινε ή ίδια με τα χέρια της. Χεροδύναμη ήτανε. Γιατί της φερόθηκαν τόσο σκληρά; Νά της το ξαναφέρουν. Μά ο θεός της γυρίζοντας από τη χώρα της είπε, πώς το παιδάκι της πέθανε, πριν φτάσουν στο Όρρανοτροφείο. Τόν πίστεψε. Έσχυψε τότες το κεφάλι άπελπισμένα μπρός στη θέληση του θεού, που την τιμαρωύσε τόσο σκληρά για το κρίμα της. Σε καμιά δεκαριά μέρες, ο θεός της που ήτανε έπιστάτης σ'α γτήματα του Κόντε Καλήρη, τη ρώτησε αν ήθελε να μπει στη χώρα καμαριέρα στο άρχοντικό. Θά γλύτωνε κι' από τα στόματα του κόσμου, Άφού το παιδί της είχε πεθάνει, όλα της ήτανε άδιάφορα. Είπε ναι, κι' έτσι ξεκίνησαν για τη χώρα. Δεν πέρασε καιρός που έλαβε την ίκανοποίηση ν' ακούσει την κυρά της να λείει στον άντρα της

— «Είδες τι γλήγορα που έμαθε την ύπηρεσία ή Χρύσω; Γελάστηκες στην πρόβλεψή σου. Και είναι και πολύ καλής καρδιάς κορίτσι. Σταθήκαμε τυχεροί.»

Τα λόγια αυτά την έκαμαν να νοιώτει μια μεγάλη ανακούφιση και από κείνη τη στιγμή άφρωσιώθηκε με όλη της την ψυχή στην άμίλητη άρχοντισσα που περνούσε σιωπηλά τις περισσότερες ώρες της ζωής της, πλέκοντας μάλλινα φορεματάκια για τα φτωγά παιδιά. Μά ήτανε κι' άλλος ο λόγος που καθημερινά της δυνάμωνε αυτή της την αγάπη. Χωρίς να τολμάει καθαρά να το πει ούτε στον έαυτό της άσυνείδητα έννοιωθε, πώς ο ίδιος και άπαράλλαχτος πόνος τις ένωνε με την κυρά της. Αυτή, φτωχή χωριάτισσα έκλαιε μέσα της το χαμό του παιδιού της, που δεν την άφρησαν ούτε

νά τὸ ἰδεῖ, οὔτε νά τὸ φιλήσει. Ἡ πλούσια ἀρχόντισσα ἀναστέναζε, γιατί ὁ μοναχογιὸς τῆς ἦτανε πάντα μακριά τῆς. Εἶχε ἀγαπήσει τὴ θάλασσα τὸ παιδί καὶ θέλησε νά γίνει ἀξιωματικὸς τοῦ Ναυτικοῦ. Μονάχη τώρα παρηγοριά τῆς κοντέσσας οἱ φωτογραφίες τοῦ ξενητεμένου. Οἱ τοῖχοι τοῦ σπιτιοῦ γεμάτοι. Στὴ μιὰ εἶναι μὲ τὴ στολὴ τοῦ δοκίμου, τὴν ἄλλη τὴν ἔκαμε, ὅταν γίνηκε σημαιοφόρος. Σὲ μιὰ μικροῦλα μόλις φαίνεται ἐπάνω στὴ γέφυρα τοῦ καραβιοῦ. Σὲ μιὰν ἄλλη εἶναι στὸ κατὰστροφμα. Μὰ εἶναι κι' ἄλλες πολλές. Στὸ μεγάλο θωρηκτό, στὸ τορπιλοβόλο, μέσα στὸ καρέ του, στὴ βάρκα. Σὲ μιὰ μεγάλη τὸν βλέπεις, μαζὺ μὲ τοὺς ἄλλους τοὺς ἀξιωματικούς, ὀρθὸ ποῦ φέρνει τὸ σέβας τὴν ὥρα ποῦ κατεβάζουν μὲ τὸ βασιλεῦμα τοῦ ἡλίου τὴ σημαία. Ἄλλοῦ εἶναι μὲ τὴ μεγάλη τὴ στολὴ, ἄλλοῦ ὀρθὸς σιμὰ στὸ κανόνι. Κ' ἡ Χρῦσω τίς ξεσκονίζει κάθε πρωτὸ μὲ προσοχὴ, ποῦ μοιάζει μὲ εὐλάβεια. Κ' ἦτανε τέτοια ἡ ἀφωσίωσή τῆς, κ' ἐννοιωθε τόσο τὸ μυστικὸ παλμὸ τῆς κυρᾶς τῆς, ποῦ κατ' ἔφερε νά καταλαβαίνει-δίχως νά ξέρει γράμματα-τὸ γραφικὸ χαραχτῆρα τοῦ ξενητεμένου παιδιοῦ, κι' ὅταν ὁ ταχυδρόμος ἔφερε τὰ γράμματα, τὸ ξεχώριζε ἀμέσως κ' ἔτρεχε πεταχτὴ στὴν κυρά τῆς, φωνάζοντας μὲ χαρά.

— «Κυρία, Κυρία, γράμμα ἀπὸ τὸ ἀφεντάκι!»

Ἔτσι κυλοῦσε ἡ ζωὴ τῆς. Δὲν ἔβγαине ποτὲ ἀπὸ τὸ σπίτι — ποῦ νά πάει μονάχη τῆς, ἀφοῦ δὲν ἐγνώριζε κανένα στὴ μεγάλη πολιτεία; — κ' ἔτσι δὲν ἐξόδευε πεντάρια. Οἱ μισθοὶ τῆς φυλάγονταν μέσα σὲ μιὰ κασελίτσα, ποῦ τῆς τὴν εἶχε δώσει ἐπίτηδες ἡ κυρά τῆς, γιατί εἶχε κλειδὸ καὶ μπορούσε νά τὴν κλειδώνει. Ὁ θεὸς τῆς ἐρχόντανε κάθε Κυριακὴ πρωτὸ νά δίνει λογαριασμὸ στὸν κόντε καὶ νά λαβαίνει διαταγὲς γιὰ τὰ χτήματα.

Μιὰ Κυριακὴ τὴν ἀπάντησε στὴ σκάλα.

— «Γειάσου, Χρῦσω» τῆς εἶπε «μαθαίνω, ποῦ γίνηκες οἰκονόμα. Καλὰ κάνεις. Ἔτσι μπορεῖ νά βρεθεῖ καὶ κανένας νά σὲ πάρει. Μὲ τὰ τάλλαρα δὲ λησμονιοῦνται.»

Μὰ λοιπὸν ἡ πράξη τῆς δὲν ἦτανε καὶ τόσο ἀπρεπὴ, ἀφοῦ λίγα τάλλαρα μποροῦν νά τὴν σκεπάσουν. Καὶ τότες γιατί ἡ τόση κακία τοῦ πατέρα τῆς, τῶν ἀδερριῶν τῆς καὶ τοῦ κόσμου; Μὰ ἡ σκέψη τῆς δὲν ἐσταμάτησε ἐκεῖ, γιατί περισσότερο τῆς χτύπησαν τὰ στερνὰ τὰ λόγια τοῦ θεοῦ τῆς.

Μπορεῖ λοιπὸν νά βρεθεῖ ἀκόμα κανένας νά τὴν πάρει, νά ἀποχτήρει μιὰ στέγη δικὴ τῆς καὶ τότες ν' ἔνα παιδάκι, ποῦ νά μὴ τῆς το ἀρπάξουν πιά μέσα ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά τῆς; Πόσο τ' ὄνειρεύονταν αὐτὸ τὸ ὄαμμα περπατώντας ἀνάλαφρα στὶς μεγάλες, σιωπηλές, κάμαρες τοῦ ἀρχοντικοῦ σπιτιοῦ!

Ἀπὸ κείνη τὴν ἡμέρα γίνηκε ἀκόμα πειὸ οἰκονόμα καὶ κάθε βράδου κοιμώντανε μὲ τὸ κλειδὸ τῆς κασελίτσας κάτω ἀπὸ τὸ προσκέφαλό τῆς. Τὴν ἡμέρα, περασμένο σ' ἓνα μαῦρο γαϊτάνι, τὸ κρυβε-στὸν κόρφο τῆς.

II

Πέρασε ὁ χειμῶνας κ' ἤρθε ἡ Ἄνοιξη. Μιὰ Ἄνοιξη γλυκεία, ὀρσοτερή, ποῦ καθάρισε τὴν ἀτμοσφαῖρα καὶ πρασίνισε καὶ ἀνήθισε τὰ περιβάλια. Τὰ χελιδόνια κάθε πρωτὸ κελαιδοῦσαν ἔξω ἀπὸ τὰ μεγάλα παράθυρα τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Καλέρη. Ἐσκουράζονταν ἐπάνω στὰ πεζούλια. Μὰ τώρα φαίνεται, ποῦ καὶ στὴ ζωὴ τῆς Χρῦσως ἔχει γίνει κάποια ἀλλαγὴ. Τὸ βλέμμα τῆς εἶναι ζωηρότερο, τὸ στάμα τῆς πειὸ γελαστό. Οἱ δουλειές τοῦ σπιτιοῦ γίνονται γρηγορότερα καὶ τὰ βήματά τῆς δὲν εἶναι πιά τόσο ἀνάλαφρα. Ἴσως γιατί ξεσήκωσαν τὰ γαλιά. Ἴσως γιατί ὁ νοῦς τῆς δὲν εἶναι πιά προσηλωμένος μόνο μέσα στὸ σπίτι.

Μὲ τὴν Ἄνοιξη οἱ μέρες μεγάλωσαν. Πρὶν βραδυάσει, οἱ δουλειές τῆς ἔχουν τελειώσει. Τότε ἀνεβαίνει στὴν καμαρά τῆς. Ἄκουμ πάει στὸ ἀνοιχτὸ τῆς παράθυρο. Αἰσθάνεται τὸν καθαρὸν ἀέρα νά τῆς χαϊδεύει τὸ πρόσωπο, ἐνῶ σαλεύει τὰ φύλλα τῶν δέντρων καὶ τῆς σπέρνει τὴ μεθυστικὴ μυρωδιὰ τῶν λουλουδιῶν τῆς μοναδικῆς προτοκαλλιᾶς, ποῦ εἶναι στὴ αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ. Μὰ τὸ μάτι τῆς Χρῦ-

σως σταματάει επίμονα στα παράθυρα του αντικρινού χαμηλού σπιτιού. Φτωχόσπιτο. Έργατικοί άνθρωποι κατοικούν εκεί μέσα. Μια μέρα η Χρυσώ παρατήρησε, που σ' ένα παράθυρο ήτανε απλωμένα μωρουδίστικα ρούχα. Από κείνη την ημέρα, όταν μένει ελεύθερη, κλείνεται στην κάμαρά της κι' από το μισόκλειστο παράθυρό της παραμονεύει το απέναντι σπίτι. Έτσι μια μέρα το είδε το μωρό. Θάταν έξη μηνών παιδάκι. Έπάνω κάτω τόσο θάτανε και το δικό της, αν έζούσε. Στρουμπουλό, μά ωρό. Κλεισμένο πάντα μέσα στο σπίτι το φτωχό, πώς θά κοκκίνιζαν τα μάγουλά του; Τα μάγουλα τα κοκκινίζει ο ήλιος κι' ο καθαρός ο αέρας. Το κρατούσε η μάνα του στην άγκαλιά και κείνο βύζαινε το δάχτυλό του. Η μάνα πηγαίνονταν με κείνο στην κάμαρα κι' έστρωνε με το χέρι το ελεύθερο το τραπέζι για το δείπνο. Όταν τέλειωσε, έκλεισε το παράθυρο. Θά φοβώντανε για το μικρό τη βραδυνη τη δροσιά. Μά η Χρυσώ έμεινε καθηλωμένη στο δικό της. Κάτι την έσπρωχνε προς εκείνο το σπίτι. Αισθάνεται στον ίδιον καιρό μια θλίψη για την έρημιά της και μίαν ανακούφιση, γιατί στο πλάι της, λίγα βήματα πιο πέρα, αναπνέει ένα πλασματάκι. Ο πόθος του παιδιού γιγαντώνει μέσα της. Ω! πώς θάθελε να το σφίξει μια στιγμή στην άγκαλιά της! Θά πίστευε, πώς αναστήθηκε το δικό της το παιδί!

Έτσι, από το παράθυρό της, μη ξεκολλώντας νάθε απόγιωμα τα μάτια από το αντικρινό το σπίτι, κατάφερε να ζει τη ζωή τους. Τους έβλεπε το βράδυ να δειπνούν με το φως μιας μικρής λαμπίτσας πετρελαίου. Αυτός κι' εκείνη. Νέσι κι' οι δύο. Δειπνούσαν λαίμαργα και άμιλητα, Όταν απόσωναν, κουβέντιαζαν, Θετικά ήτανε φτωχοί. Αυτό φαίνονται κι' από τον καθεβραδυό τους το δείπνο. Λίγα λάχανα ή σαλάτες και τυρί. Το μικρό τις περισσότερες βραδείες κοιμώντανε. Όταν ήτανε έξυπνο, περνούσε από την άγκαλιά του ενός στην άγκαλιά του άλλου. Ο πατέρας του έκανε διάφορους μορφασιμούς με το στόμα, για να το κάμει να γελάσει. Και κείνο τότες γελούσε. Και τι νόστιμο που ήτανε έτσι! Η Χρυσώ δεν χόρταινε να το κυττάζει. Όταν έπρεπε

να τραβηχτεί από το παράθυρο, γιατί θά σερβιριζε τους κυρίους στο τραπέζι, αισθάνονταν να της σφίγγεται η καρδιά. Κι' όταν τη νύχτα έπληγανε να πλαγιάσει, πριν κάμει το σταυρό της, άνοιγε στήν κατελίτσα κι' έβγαζε έξω τα χέριατά της. Τα χάιδευε με τα μάτια. Τόσο γλυκά τα κυττάζει! Δεν ήξερε να το μετρήσει. Δεν ήξερε καλά, καλά ούτε πόσα είχε. Ένα μόνο ήξερε. Με κείνα θα μπορούσε να ιδεί το ζωντανέμα του κρυφού, πολυπόθητου, δνείρου της ζωής της. Ένα σπιτάκι σαν το αντικρινό, ένα μωρουδάκι στην άγκαλιά της.

Μια βραδεία το αντρογόνο του απέναντι σπιτιού ήτανε πιο ήμιλητο από τις άλλες τις βραδείες. Το μικρόκι δεν κοιμότανε, μά κανείς δε φρόντιζε να το κάμει να γελάσει: «Τι τάχα να συμβαίνει;» συλλογίστηκε η Χρυσώ. Την άλλη μέρα το πρωί άνοιγοντας, όπως πάντα το παράθυρό της παρατήρησε, για πρώτη φορά, που τα παράθυρα του αντικρινού σπιτιού ήτανε όθ' ανοιχτά. Είχανε κατεβάσει τα μικρά μαγναδένια μπερτεδάκια. Εκείνος στιβαζε σε μια κόρα τα γυαλικά του σπιτιού, ενώ τα σεντόνια, τις πετσέτες, τις μαξιλαροθήκες τάδενε κείνη μπογο σ' ένα πλατύ, μαπαλωμένο σεντόνι.

— «Τάχα θ' αλλάξουν σπίτι;» συλλογίστηκε η Χρυσώ κι' αισθάνθηκε έναν πόνο δυνατό, πολύ δυνατό, στην καρδιά. Όχι, δεν μπορούσε πιά να ζήσει δίχως το χαμηλό αυτό του μικρού, κι' ως το ξάνοιγε μονάχα για λίγες στιγμές κι' από μακριά. Αυτό το μικράκι ήτανε τώρα η γορά της. Ποιά θάταν η ζωή της μέσα στους σιωπηλούς τοίχους του άθροβου άρχοντικού, όταν θά κλειούσαν για πάντα του αντικρινού του σπιτιού τα παράθυρα; Τι θλιβερές και τι άδειες θά περνούσαν οι ώρες της, ενώ τώρα ήτανε τόσο γεμάτες! Θαρρεί, πώς κοιούριος τάφος θ' άνοιγονταν μπρός της.

Με την καρδιά σφιγμένη ρώτησε το μάγερα — αυτός ήξερε όλα εσα γενόντανε στη γειτονιά—τι συμβαίνει στο αντικρινό το σπίτι, γιατί τα βλέπει όλα άνω-κάτω.

— «Τους βγάζει ο σπιτονοικοκύρης γιατί χρωστάνε τριών μηνών νοίκια. Άκριβεια μεγάλη, δε βγαίνουν στα έξοδα, οι κακόμοιροι!» είπε ο μάγερας. Και έπρόστειτε φιλοσοφικά:

— «Αυτή είναι η ζωή! Άλλοι ζουνε στα μπαμπάνια, κι' άλλοι πατουνε επάνω σε αγκάθια. Φτου! και να την πάρει ο διάολος τέτοια ζωή, γεμάτη αδικία.»

Η Χρυσώ τώρα κάνει τις δουλειές του σπιτιού σαν ύπνοβάτης. Μηχανικό. Το απόγευμα ήθελε το άμάξι να πάρει την κυρία. Θα πηγαίνει σε κάποια συζήτηση ενός φιλικού κοινωνικού συνδέσμου. Τη βόηθησε να ντυθεί κι' όταν ξεκίνησε το άμάξι η Χρυσώ είχε πάρει την απόφασή της. Ανέβηκε στην κάμαρά της, ξεκλείδωσε την κασελίτσα, πήρε στα χέρια της τα χρώματά της, τους κόπους της, τη μοναχική υπόσχεση της μελλούμενης χαράς της ζωής της—δεν ήξερε ούτε πόσα ήτανε—και κατέβηκε τρέχοντας τις σκάλες του σπιτιού. Άνοιξε την οξωπόρτα και βγήκε στο δρόμο. Έκει για μια στιγμή δαίλιασε. Τι θάλεγε σ' αυτούς τους ανθρώπους, που ούτε δεν την ξέρουν; Μα δε σταμάτησε. Όχι. Τράβηξε το δρόμο της. Η θύρα του σπιτιού ήτανε ανοιχτή. Μπήκε μέσα. Η καρδιά της χτυπάει, σά νάκανε μια κακή πράξη. Πρίσκειται μπρός στο αντίβείο. Τη βλέπουν με άπορίν. Τα μάγουλά της βγάζουν ρωτιά. Δεν τολμάει ούτε να τους κυττάξει κατάματα.

— «Σας έφερα τὰ λεφτά... για να πλερώσετε το νοίκι σας... να μη φύγετε...» Κ' η φωνή της κομπιάζει, ενώ βάζει με μιάν άδέξια κίνηση στο χέρι της νέας γυναίκας τις οικονομίες της. Αυτοί την κυττάζουν, δεν ξέρουν τι να πιστέψουν, ενώ εκείνος ψιθυρίζει:

«Μά πώς; γιατί...;»

— «Δεν μπορώ να ζήσω, διγως να βλέπω το παιδί σας. Το συνειθισα. Το χαμηρώνω κάθε μέρα, να... από κεϊ... από το παρθινό μου...»

Τώρα την κυττάζουν συγκινημένοι.

— «Μά πώς να σε ξεπληρώσουμε» λέει χαμηλόφωνα εκείνη, «για το καλό που μάς κάνεις;»

— «Να με αφήσετε να φιλήσω το παιδί.»

Κι' όρμάει στο κρεβατάκι, όπου το μικρό άτάραχο κοιμώντανε.

Σκύβει επάνω του, ακούει την ήσυχη αναπνοή του. Δεν κρατιέται πιά. Πιθώνει λαίμαργα τὰ χείλη της επάνω στο πρόσωπό του και το φιλεί αγρόταγα με πάθος, με λαχτάρα, με μονία. Όλους τους μητρικούς ήρωαυρούς αγάπης, που είχε κλεισμένους καρπό τώρα μέσα στα στήθη της, τους αφήνει να ξεχειλίτουν ακράτητοι επάνω στα μάλακα εκείνα μαγουλάκια, ενώ το μικράκι ξυπνάει και βάζει τα κλάματα, γιατί δεν την ξέρει και φοβάται.

Κέρκυρα 1925.

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΟΥ

Πρωτοτυπώθηκε στην Εικονογραφημένη τής Ελλάδος.

ΕΝΑ ΠΑΛΛΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

*Και τί δὲ ἴεν και τί δὲν ἰστοροῦν
τὰ κάλλη της, τὴ νόχια, σὶὸ φεγγάρι
Και στέκει (και τὰ μάτι του ἀποροῦν)
μπροσιά της τὸ θλιμμένο παλληκῆρι.*

*Μὲ τὴ ματιὰ τὰ πόδια της φιλεῖ
και τὸ δειλὸ τὸ στόμ' ἀγάλι' ἀνοίγει
κι' ἀφίνει ἕνα παράπονο βαθὺ
κ' ἕνας καῦμός τὸ καιλαῖ, τὸ πνίγει.*

*Και τῆς μιλεῖ και λέει: «Βασίλισσά μου,
πὼς τὰ σοῦ εἰπῶ τὸ πόσο σ' ἀγαπῶ...
Ζωή μου και ψυχὴ μου και καρδιά μου
πὲς μου κ' εὐθὺς ἐγὼ θὰ σκοιωθῶ.»*

*Κ' ἡ κόρη ἀκούει και κρυφαναγαλιάζει,
σηκώνει τὸ κεφάλι της ψηλά,
μὲ τὴ ματιὰ τ' ἀέκραντο ἀγκαλιάζει
και δείχνει μὲ τὸ δάχτυλο μακροῦ:*

«—Πέρα σιὸ ἰόγγο τὸ δασὺ, ποῦ ἤλιϋ δὲ φτάνει ἀχίδα
κ' ἴσκιος ἀνθρώπου δὲν περιᾶ καὶ μόνο ἢ ἰτι χιερίδα
διαβαίνει τὰ μεσάνυχτα κι' ἄγρια φρουμάζουν ἄμα,
πῆχυν τὸ ἰύχι τῶν θεοῶν καὶ πράσινα τὰ μάτια.

. . . Θέλω δυὸ μάτια λιονταριῦ σ' ἀνιᾶ μου σκουλαρίκια.
Κι' ἀκόμα . . . ἐκεῖ σιῆ θάλασσα, πῦνε παχειὰ τὰ φύκια
βγαίνουν κοράλλια ξωτικά - σιὸν ἄσπρο τὸ λαιμό μου
πέπουν κοράλλι' ἀούγκριτα . . . Ξέρεις τ' ἀρχοντιό μου.»

Δὲν πρόφτασε τὰ πει καὶ τ' ἀλοσώση
καὶ σίφουνας ξεκίτηεν ὁ νεῖδς
καὶ τρεῖς φοεῖς ἢ γῆ πρὶν τὰ τυχιώσει
γυρίζει ὁ σιαιτοκόπος χαρωπός.

Καὶ τῆς μιλεῖ καὶ λέει: «Βασίλισσά μου,
οὐ κι' ἂν μούπλες τᾶφερα οσωσιᾶ
Καὶ τὰ τὰ σκουλαρίκια σου, Κυριά μου,
καὶ τὰ κοράλλια, τὰ, τὰ ξωτικά».

Τὰ βλέπει ἢ νεῖα καὶ κρουφαγαυλ ἄζει
σηκῶνει τὸ κεφάλι της ψηλά,
μὲ τῆ μιλεῖ τ' ἀλέξαντο ἀγκαλιᾶζει
καὶ τοῦ μιλεῖ καὶ τοῦ χαμογεῖᾶ:

«—Πῶς ἄρχηρες;» Καὶ τῶν τυχιῶν τὴν ἄκρη
δίνει τοῦ νεῖδς κ' ἐκεῖνος τὰ φιλεῖ
καὶ βρέχει τὴν πόδά της μὰ τὸ δάκρυ
τῆς γίνεται σιὰ πόδια της χαλί.

Κ' ἔφυγε ἢ νεῖα σι' ἀρχοντικό κ' ἐχάθη
τῶρα κορῶνα, λένε, πῶς φορεῖ
καὶ λένε γιὰ τὸ νεῖδ πῶς ἐτρελλάθη
κι' ἂ τ' ὄζω ἀπ' τὸ παλάτι καρτερεῖ.

Τὸ παραμῦθι τοῦτο ποῦ οἶς εἶπα
μοῦ τῶπεν ἢ γιὰ μὲν μιὰ φοιᾶ . . .
Εἶπ' ὁ παπούς· καὶ σβύνοντας τὴν πίπα
σιὸ τζάκι ἀποκοιμήθηκε γλυκά.